

Projekt

UCHWAŁA NR
RADY GMINY GASZOWICE

z dnia 2024 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Gaszowice na lata 2024 – 2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 40 z późn.zm.), w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 z późn. zm.)

na wniosek Wójta Gminy Gaszowice
Rada Gminy Gaszowice
uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjąć Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Gaszowice na lata 2024-2030, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Nr BR.0007.22.146.2020 Rady Gminy Gaszowice z dnia 27 sierpnia 2020 r. w sprawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Gaszowice na lata 2020 – 2025.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Gaszowice.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr
Rady Gminy Gaszowice
z dnia 2024 r.

**Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy
Domowej oraz Ochrony Osób Doznających
Przemocy Domowej
dla Gminy Gaszowice
na lata 2024 – 2030**

Gaszowice, 2024

Spis treści

Rozdział I	3
Uwarunkowania prawne	3
1.1. Podstawa prawna.....	3
1.2. Uzasadnienie aktualizacji Programu, w tym zmiany jego nazwy.....	4
1.3. Znowelizowana terminologia prawna z zakresu przemocy domowej.....	5
1.4. Inne regulacje prawne.....	6
Rozdział II	
Charakterystyka zjawiska przemocy	8
2.1. Teoretyczne podstawy przemocy domowej.....	8
2.2. Rodzaje przemocy.....	9
2.2. Cykle przemocy.....	10
2.3. Skutki przemocy domowej.....	11
Rozdział III	
Diagnoza zjawiska przemocy na terenie Gminy Gaszowice	13
3.1. Przemoc na terenie gminy w opinii dorosłych mieszkańców.....	13
3.2. Przemoc w szkole i w domu.....	15
3.3. Skala zjawiska przemocy na terenie Gminy Gaszowice.....	20
3.4. Zasoby lokalne umożliwiające przeciwdziałanie zjawiska przemocy domowej.....	23
3.5. Działania profilaktyczne w szkołach.....	24
3.4. Analiza SWOT.....	26
Rozdział IV	29
Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Gaszowice na lata 2024 – 2030	29
4.1 Adresaci.....	29
4.2 Realizatorzy.....	29
4.3 Cele i zadania.....	30
4.4. Źródła finansowania.....	35
4.5 Monitoring i ewaluacja.....	35

Rozdział I

Uwarunkowania prawne

1.1. Podstawa prawna

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej w art. 6 ust. 2 pkt 1 nakłada na samorząd gminy obowiązek opracowania i realizacji gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Zgodnie z art. 9d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę Niebieskie Karty, której procedura od sierpnia 2010 r. nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą domową. Procedura Niebieskie Karty obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele podmiotów, o których wyżej mowa realizują procedurę Niebieskiej Karty w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury Niebieskie Karty następuje przez wypełnienie formularza Niebieska Karta w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy domowej.

Wszystkie instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swoją działalnością podjęły informację o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, zobowiązane są niezwłocznie poinformować o tym prokuraturę lub policję. Zaniechanie tego obowiązku może skutkować odpowiedzialnością karną.

1.2. Uzasadnienie aktualizacji Programu, w tym zmiany jego nazwy

Dotychczas w Gminie Gaszowice realizowano Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Gaszowice na lata 2020 – 2025.

Po uchwaleniu niniejszego Programu wystąpiło szereg przesłanek, które implikują konieczność zaktualizowania jego postanowień tak, aby w pełni spełniał on swoje cele w zamierzonym wymiarze czasowym z perspektywą do roku 2030.

Na potrzebę dostosowania celów i terminologii Programu do nowych realiów prawno-społecznych panujących w 2024 r. złożyły się dwa aspekty:

1) nowelizacje aktów prawnych zmieniające w bardzo rozległy sposób regulacje krajowego systemu przeciwdziałania przemocy, które wprowadzono na podstawie:

- Ustawy z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 1860);
- Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 535);
- Ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 2809).

2) przyjęcie w ślad za ww. nowelizacjami nowego Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030¹, a co za tym idzie pojawiła się konieczność zapewnienia spójności niniejszego Gminnego Programu z nowym Programem Rządowym.

Biorąc powyższe pod uwagę, niniejszemu dokumentowi nadano w 2024 r. zaktualizowaną nazwę „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Gaszowice na lata 2024 – 2030”.

Charakterystyka nowych pojęć legalnych polskiego systemu przeciwdziałania przemocy została przedstawiona w następnym rozdziale.

¹ Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (M.P. 2023 poz. 1232)

1.3. Znowelizowana terminologia prawna z zakresu przemocy domowej

Wskazana wyżej Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw weszła w życie w zasadniczej swojej części 22 czerwca 2023 r. Od tego dnia ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nosi nową nazwę: „o przeciwdziałaniu przemocy domowej”, a w ślad za tym wprowadzono do polskiego porządku prawnego definicję legalną zjawiska „przemocy domowej”, która zastąpiła dotychczasowe pojęcie „przemocy w rodzinie”.

Przez **przemoc domową** rozumie się w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy: „*jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:*

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia*
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną*
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę*
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej*
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.*

Natomiast w myśl nowej definicji **osoba doznająca przemocy domowej** (art. 2 ust. 1 pkt 2) to:

- a) małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,*
- b) wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,*
- c) rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,*
- d) osoby pozostające w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,*
- e) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,*

f) osoby wspólnie zamieszkujący i gospodarujący oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,

g) osoby pozostające obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,

h) małoletni

– wobec których jest stosowana przemoc domowa

Przez **osobę doznającą przemocy domowej** należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa wyżej (art. 2 ust. 2).

Osoba stosująca przemoc domową (art. 2 ust. 1 pkt 3) to osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec ww. osób doznających przemocy.

Świadek przemocy domowej (art. 2 ust. 1 pkt 4) – należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

1.4. Inne regulacje prawne

Zachowania przemocowe mogą wypełniać znamiona różnych typów czynów zabronionych penalizowanych przez przepisy Kodeksu karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, zostanie zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną z art. 207 Kodeksu, które jest ścigane z urzędu.

Artykuł 207 Kodeksu karnego stanowi, że:

„§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny i fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§ 2. Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w §1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 12 lat”.

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 poz. 1249, z 2023 r. poz. 289, 535, 1606).

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2023, poz. 901),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1426),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. 2023 poz. 2151),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2023 poz. 40),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. 2023 poz. 1939),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. 2023 r. poz. 571),
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz. U. 2023 r. poz. 171),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. 2023 poz. 2809),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny (t.j. Dz. U. 2024 poz. 17),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. 2024 poz. 37),
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. 2023 poz. 1550),
- Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (t.j. Dz. U. 2023 r. poz. 1304).

Rozdział II

Charakterystyka zjawiska przemocy

2.1. Teoretyczne podstawy przemocy domowej

Przemocą w rodzinie określana jest w literaturze, jako „każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy”. Przemoc w rodzinie to „zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny naruszające jego godność oraz podstawowe prawa i wolności, powodujące cierpienie i szkody”.²

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu.

W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw.³

Wokół przemocy narosło wiele mitów. Jednym z nich jest przekonanie, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w patologicznych środowiskach. Tymczasem według danych statystycznych przemoc domowa jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu.⁴

Przemoc ze strony najbliższej osoby jest doświadczeniem traumatycznym, okaleczającym psychikę. Przemoc domowa przybiera różne formy: od przemocy fizycznej, przez przemoc psychiczną i seksualną, po przemoc ekonomiczną. Przemoc domowa rzadko jest incydem jednorazowym. Zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny.

² Nowakowska, 2008, s.21.

³ Sasal, 2005, s. 16–19.

⁴ Tomaszewska, 2007, s. 36–37.

2.2. Rodzaje przemocy

W literaturze przedmiotu wyróżnia się następujące formy przemocy:

1. **Przemoc fizyczna** – to forma agresji łącząca się naruszeniem granic ciała. Jej celem jest zadanie „Ofierze” bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia. Przejawia się poprzez: szarpanie, kopanie popychanie, obezwładnianie, duszenie, odpychanie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, bicie otwartą ręką, pięściami, różnymi przedmiotami, przypalanie papierosem, topienie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, pozostawienie w niebezpiecznym miejscu, nie udzielenie niezbędnej pomocy, itp.
2. **Przemoc psychiczna** – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości, wzbudzanie w osobie doznającej przemocy strachu. Ta forma przemocy powoduje poważne szkody psychologiczne. Przejawia się poprzez: wyśmiewanie opinii, poglądów, przekonań, religii, pochodzenia, narzucanie swojego zdania, poglądów, stałe ocenianie, krytykę, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, wymuszanie posłuszeństwa i podporządkowania, ograniczanie snu, pożywienia i schronienia, wyzywanie, używanie wulgarnych epitetów, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb, szantażowanie, itp.
3. **Przemoc seksualna** – to zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, a także kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy ta osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przejawia się poprzez: gwałt, wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, sadyzm w pożyciu, wyśmiewanie wyglądu, ciała i krytykę zachowań seksualnych, itp.
4. **Przemoc ekonomiczna** – to celowe niszczenie czyjejś własności, pozbawianie środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Przejawia się poprzez: okradanie, zabieranie pieniędzy, nie łożenie na utrzymanie, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, szantażowanie, zaciąganie długów i kredytów bez zgody współmałżonka, zmuszanie do pożyczek, uniemożliwianie korzystania z pomieszczeń niezbędnych do zaspokajania potrzeb (kuchnia, łazienka) itp.

5. **Zaniedbanie** – to ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych. Tej formy przemocy najczęściej doświadczają dzieci. Przejawia się poprzez: nie dawanie (dziecku) środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka.
6. **Cyberprzemoc** - to przemoc z użyciem urządzeń elektronicznych, najczęściej telefonu bądź komputera. Przejawia się poprzez: agresję słowną, np. wyzywanie na czatach internetowych, umieszczanie komentarzy na forum internetowym w celu ośmieszenia, sprawienia przykrości lub wystraszenia innej osoby; upublicznianie upokarzających, przerobionych zdjęć i filmów, zamieszczanie przykrych komentarzy na profilach innych osób w portalach społecznościowych, włamanie na konto i podszywanie się pod kogoś w celu zamieszczania w jego imieniu obraźliwych postów i zdjęć na profilach innych użytkowników, szantażowanie, ujawnianie sekretów, wykluczanie z grona „znajomych” w Internecie, celowe ignorowanie czyjejś działalności w sieci⁵.

2.2. Cykle przemocy

Przemoc domowa rzadko jest incydem jednorazowym, zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny. Można wyszczególnić powtarzające się fazy, które razem tworzą pewnego rodzaju cykle przemocy. Znajomość faz pozwala lepiej zrozumieć charakter i specyfikę problemu. Możemy wyróżnić trzy fazy powtarzającego się cyklu. Są to:

1. **Faza narastania napięcia** – jest to pierwsza faza, w której dochodzi do stopniowego wzrostu napięcia, w której osoba stosująca przemoc jest stale napięta i poirytowana, zaś osoba doznająca przemocy obarcza siebie winą i stara się za wszelką cenę uniknąć kolejnej awantury;
2. **Faza ostrej przemocy** – jest to druga faza, w której napięcie prowadzi do wybuchu gniewu i rozładowania agresji. Partner staje się gwałtowny, wpada w szał, jakiś drobiazg wywołuje awanturę. Osoba doświadczająca przemocy może doznać obrażeń zagrażających jej zdrowiu i życiu. Najczęściej to w tej fazie, osoby doznające przemocy wzywają policję, szukają pomocy;
3. **Faza miodowego miesiąca** – jest to trzecia faza, w której osoba stosująca przemoc wyraża skruchę, składa obietnice, obiecuje poprawę. „Sprawca” jest czuły, troskliwy,

⁵ A. Borkowska, *Cyberprzemoc. Włącz blokadę na nękanie*, NASK Akademia, s. 8.

zapewnia o swojej miłości. Przeprasynom często towarzyszą łzy i prezenty. W tej sytuacji osoba doznająca przemocy często czuje się odpowiedzialna za to, co się stało i postanawia dać sprawcy „drugą szansę”. Faza miodowego miesiąca zatrzymuje ofiarę w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Niestety faza miodowego miesiąca nie trwa długo. Po jakimś czasie napięcie znowu narasta i cały cykl przemocy się powtarza. Z biegiem czasu przemoc staje się coraz gwałtowniejsza, dotkliwsza. Cykliczność przemocy sprawia, że osobom doświadczającym przemocy trudno jest podjąć działania mające na celu zatrzymanie przemocy.

Przemoc fizyczna, seksualna, psychiczna i ekonomiczna popełniona na szkodę osób najbliższych jest przestępstwem. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, może być zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną (art.207 kk.), za które grozi kara pozbawienia wolności od trzech miesięcy do 5 lat. Jeśli sprawca działa ze szczególnym okrucieństwem lub jeżeli osoba pokrzywdzona targnie się na własne życie, sprawca podlega karze odpowiednio od roku do lat 10 i od 2 do 12 lat.

2.3. Skutki przemocy domowej

Skutki przemocy domowej to nie tylko szkody fizyczne, ale również trwałe następstwa w psychice człowieka. Bezpośrednie skutki przemocy można podzielić na:

- objawy fizyczne (m.in. urazy, obrzęki, otarcia, rany, złamania, stłuczenia, zadrapania, oparzenia, siniaki, choroby w wyniku powikłań i stresu),
- objawy emocjonalne (m.in. smutek, wycofanie, wzrost lęku i niepokoju, izolacja, depresja, próby samobójcze, samobójstwa, zmienność nastrojów, niska samoocena i poczucie własnej wartości, zespół stresu pourazowego, napady paniki, zaburzenia snu, zaburzenia psychosomatyczne),
- objawy społeczne (m.in. wycofanie społeczne, nieufność, nieumiejętność nawiązywania kontaktu, wyuczona bezradność, spadek poczucia kompetencji),
- objawy seksualnego wykorzystywania dziecka (m.in. seksualizacja kontaktów międzyludzkich, wciąganie innych dzieci w nietypową aktywność seksualną, świadomość seksualna wykraczająca poza poziom dojrzałości dziecka, ucieczki z domu, próby samobójcze, problemy psychiatryczne).

Z powodu wielu przykrych doświadczeń cierpią nie tylko osoby, które tej przemocy doznają, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy - najczęściej dzieci. Dzieci krzywdzone charakteryzują się zaburzeniem zachowania związanym z trudnościami kontrolowania emocji i rozpoznawania sytuacji społecznych oraz obniżeniem poziomu empatii. Przemoc, zwłaszcza w rodzinie, burzy porządek moralny. Zmierza do ukształtowania takiego obrazu świata, wzoru przekonań i sądów, w którym wpisana jest ona jako norma. Dziecko wytwarza w sobie przekonanie, że wzajemne relacje polegają na oddziaływaniu na siebie „sprawcy” i „ofiary”. Brutalne wzorce osobowe utrwalają się tak, iż młody człowiek nie ma oporów przed biciem i maltretowaniem słabszych i młodszych kolegów, czym rekompensuje sobie doznane krzywdy. Maltretowanie dzieci zaburza ich rozwój poznawczy i społeczny, co objawia się trudnościami w nawiązywaniu kontaktów interdyscyplinarnych, ograniczając tym samym możliwość wyrównania doznawanego braku więzi emocjonalnych. Poszkodowane dzieci z reguły są nieufne, nastawione do otoczenia wrogo, pełne negatywizmu, słabo reaktywne, często przyjmują postawę biernego oporu. W sytuacjach interpersonalnych dzieci te ujawniają mniejszą ekspresyjność emocjonalną, zachowują się nieprzystępnie i unikają kontaktów z innymi dziećmi.

Rozdział III

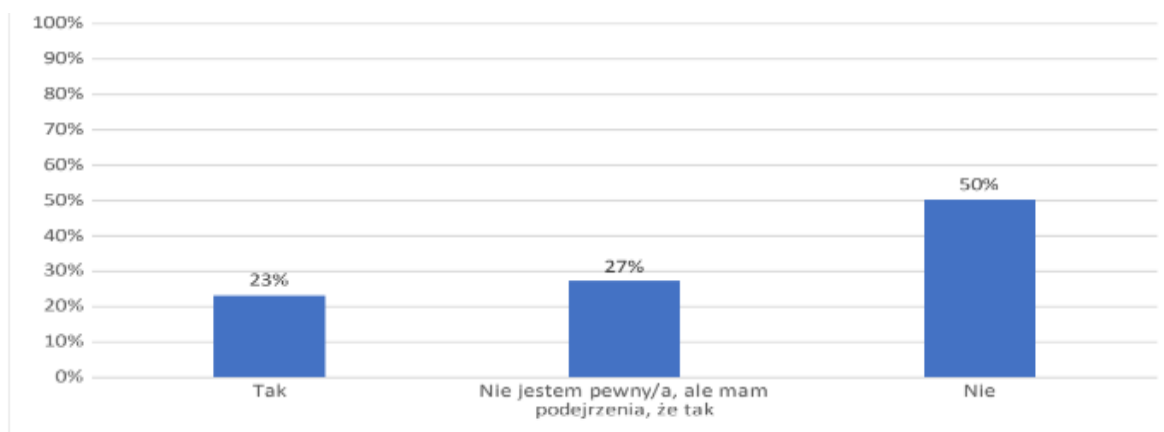
Diagnoza zjawiska przemocy na terenie Gminy Gaszowice

3.1. Przemoc na terenie gminy w opinii dorosłych mieszkańców

Istotnym elementem każdego postępowania diagnostycznego są badania, których celem jest poznanie opinii środowiska lokalnego odnośnie przedmiotu diagnozy. Przedstawione poniżej wyniki reprezentują badania przeprowadzone w 2023 roku w ramach diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych. Badania miały charakter anonimowej ankiety internetowej i obejmowały mieszkańców Gminy Gaszowice, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. W badaniu wzięło udział 140 osób, w tym 119 kobiet oraz 21 mężczyzn. Średnia wieku respondentów wyniosła 38,2 lat.

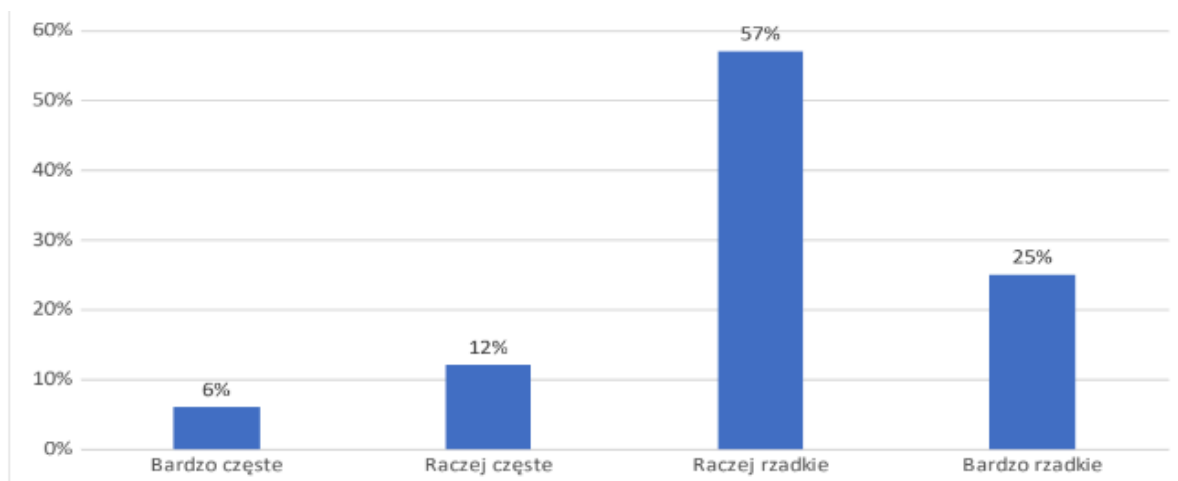
23% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy domowej, a 27% podejrzewa, że tak się dzieje. Należy pamiętać, że przemoc jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób jej doświadczających nie zgłasza się po pomoc, ani też nie sygnalizuje, że jej doświadcza.

Wykres 1. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy domowej?

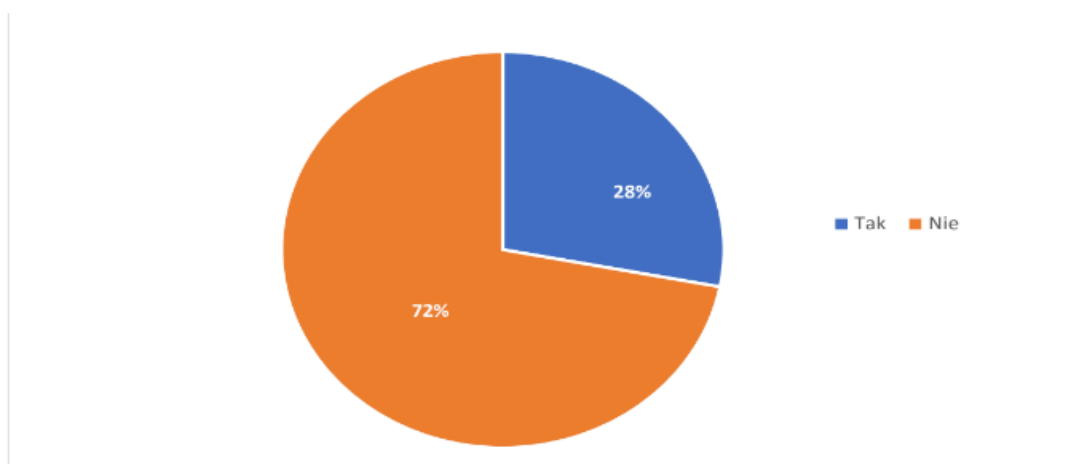
W opinii badanych mieszkańców zjawisko przemocy domowej jest raczej rzadkie (57%), ale są badani, którym wydaje się, iż to zjawisko jest raczej i bardzo częste – łącznie 18%.

Wykres 2. Jak częste jest w Pana/Pani opinii zjawisko przemocy domowej w Pana/Pani miejscowości?

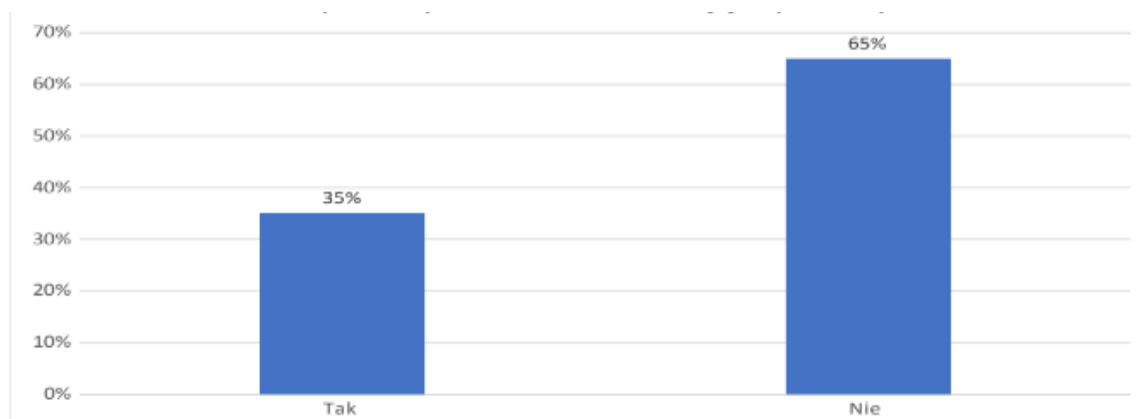
Z odpowiedzi badanych wynika, że 28% z nich doświadczyło kiedykolwiek przemocy od członka swojej rodziny. Respondenci najczęściej deklarowali, iż to był jednorazowy incydent, który się już nie powtórzył (51%). Jednakże nie należy przechodzić obojętnie obok deklaracji 32% badanych – którzy określili, że taka sytuacja powtarzała się wielokrotnie w przeszłości.

Wykres 3. Czy kiedykolwiek doświadczył/a Pan/i przemocy od członka swojej rodziny?

Ostatnie pytanie w części ankiety dotyczącej przemocy dotyczyło świadomości badanych na temat funkcjonowania w lokalnym środowisku instytucji, do których po pomoc mogłaby zgłosić się ofiara przemocy domowej. Według deklaracji badanych 35% wskazało, że posiada taką wiedzę. Badani wymienili m.in.: OPS, Policję, Telefon Zaufania oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Wykres 4. Czy wie Pan/i gdzie w lokalnym środowisku może szukać pomocy osoba doświadczająca przemocy?

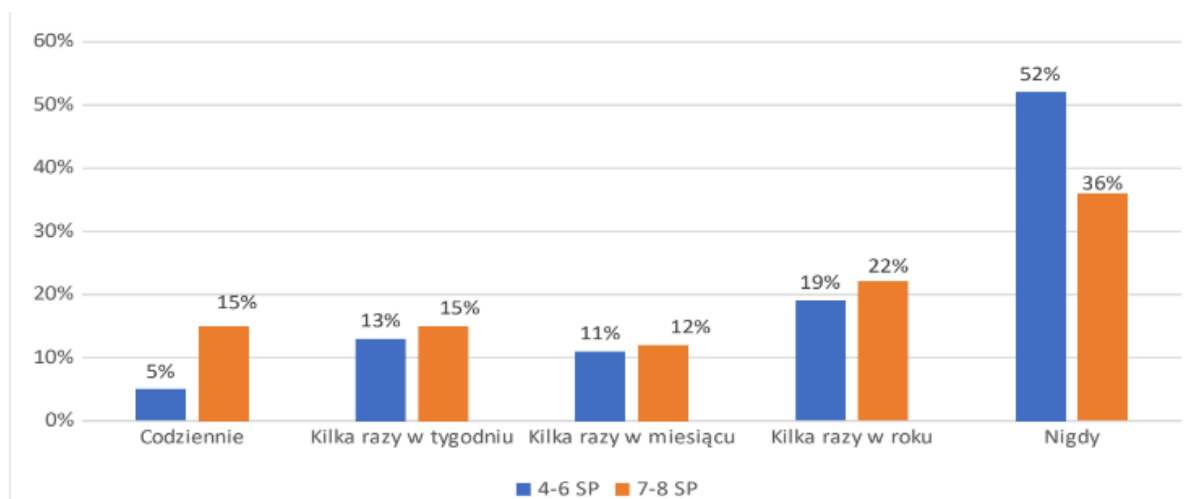
3.2. Przemoc w szkole i w domu

Badaniem objęto także uczniów klas 4-6 oraz 7-8 szkół podstawowych z terenu gminy Gaszowice (162 uczniów). Uczniowie odpowiadali na pytania w ankiecie internetowej. Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w szkole pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy. Badanie pokazuje, iż niski odsetek ankietowanych uczniów deklaruje, że nie jest ofiarą przemocy doświadczanej ze strony innych uczniów (52% 4-6 SP; 36% 7-8 SP). Niepokojące, wydają się dane, że jest grupa uczniów, która przyznaje, że kilka razy w tygodniu doświadcza w szkole przemocy (13% 4-6 SP; 15% 7-8 SP). Należy również zwrócić uwagę na fakt, że we wszystkich

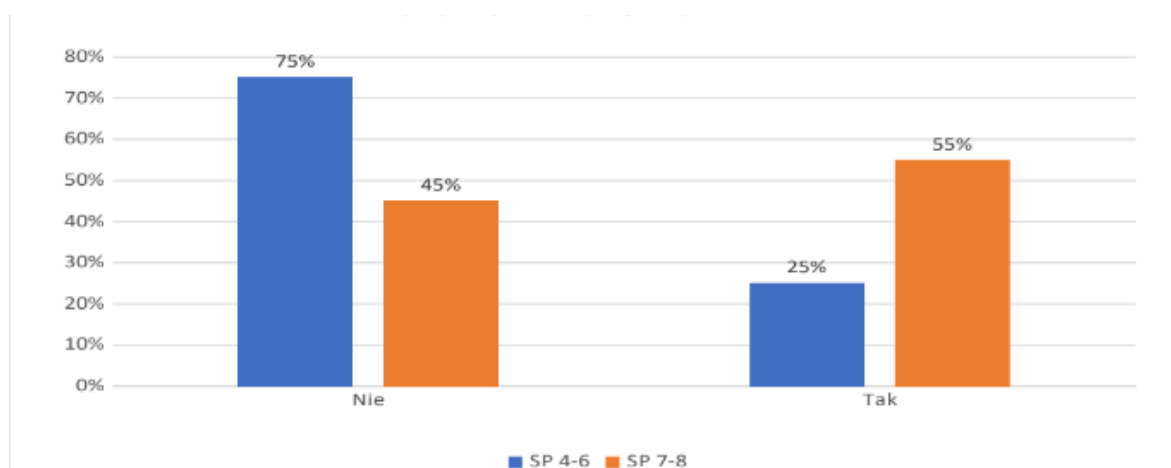
badanych grupach uczniów pojawiły się deklaracje mówiące o doświadczaniu przemocy w szkole: codziennie (SP 4-6: 5%; SP 7-8: 15%), kilka razy w miesiącu i roku. Uczniowie częściej padają ofiarą przemocy fizycznej, niż psychicznej.

Wykres 5. Częstotliwość doświadczania przemocy w szkole

Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie w gminie Gaszowice wskazują, iż w ich środowisku dochodzi do agresji słownej (SP 4-6: 25%; SP 7-8: 55%). Jak wykazały badania spora część uczniów nie radzi sobie ze stresem oraz trudnymi emocjami i wówczas również odpowiada agresją.

Wykres 6. Czy spotyka Cię agresja słowna?

W poniższych tabelach zawarto szczegółowy rozkład odpowiedzi uczniów dotyczący ich opinii na temat częstotliwości występowania w szkołach, do których uczęszczają różnych zachowań i sytuacji będących przejawem przemocy rówieśniczej.

Tabela 1. Jak często poniższe sytuacje zdarzają się w Twojej szkole? Klasy 4-6

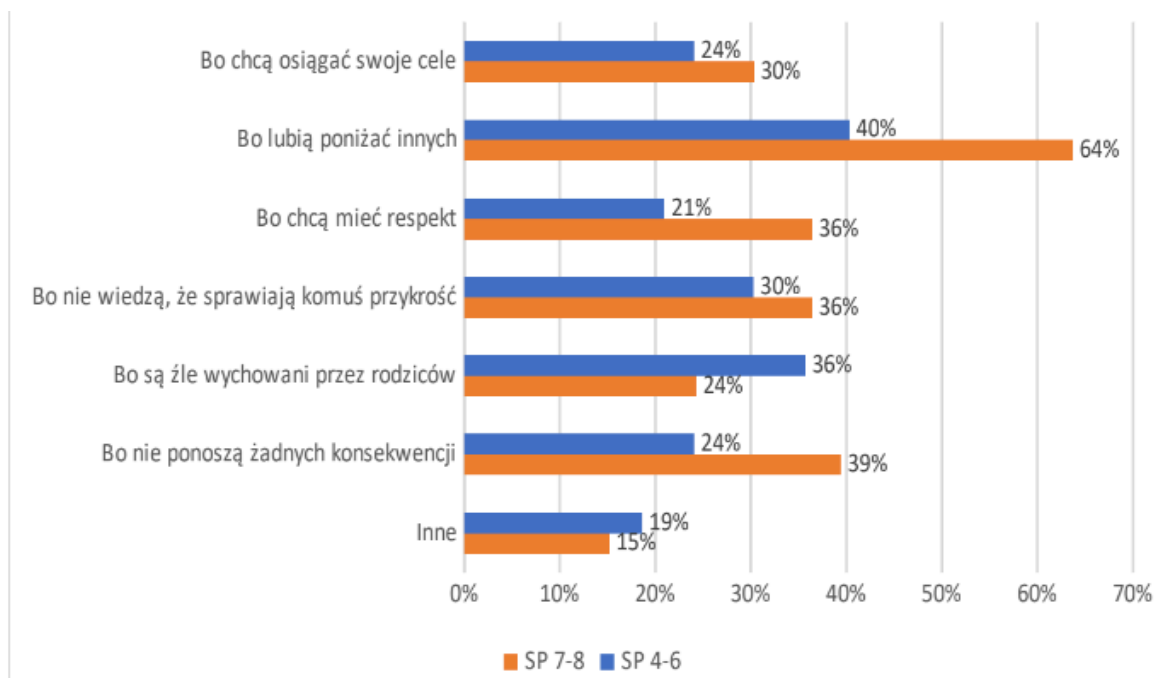
Jak często poniższe sytuacje zdarzają się w Twojej szkole?					
	<i>Codziennie</i>	<i>Kilka razy w tygodniu</i>	<i>Kilka razy w miesiącu</i>	<i>Kilka razy w roku</i>	<i>Nigdy</i>
Klasy 4-6					
Wyśmiewanie kogoś, przezywanie	18%	21%	23%	13%	25%
Obgadywanie za plecami	19%	22%	16%	19%	24%
Unikanie, ignorowanie. wykluczanie z grupy	15%	16%	18%	18%	33%
Groźenie komuś, szantażowanie	3%	6%	9%	19%	63%
Kopanie, bicie	7%	16%	16%	22%	39%
Zabieranie pieniędzy lub rzeczy	5%	5%	5%	17%	68%
Wandalizm – niszczenie rzeczy uczniów lub rzeczy należących do szkoły	11%	6%	9%	17%	57%

Tabela 2. Jak często poniższe sytuacje zdarzają się w Twojej szkole? Klasy 7-8

Jak często poniższe sytuacje zdarzają się w Twojej szkole?					
	<i>Codziennie</i>	<i>Kilka razy w tygodniu</i>	<i>Kilka razy w miesiącu</i>	<i>Kilka razy w roku</i>	<i>Nigdy</i>
Klasy 7-8					
Wyśmiewanie kogoś, przezywanie	52%	27%	0%	12%	9%
Obgadywanie za plecami	55%	15%	9%	12%	9%
Unikanie, ignorowanie. wykluczanie z grupy	36%	12%	22%	12%	18%
Groźenie komuś, szantażowanie	15%	4%	18%	15%	48%
Kopanie, bicie	33%	18%	10%	12%	27%
Zabieranie pieniędzy lub rzeczy	9%	9%	6%	27%	49%
Wandalizm – niszczenie rzeczy uczniów lub rzeczy należących do szkoły	16%	9%	9%	21%	45%

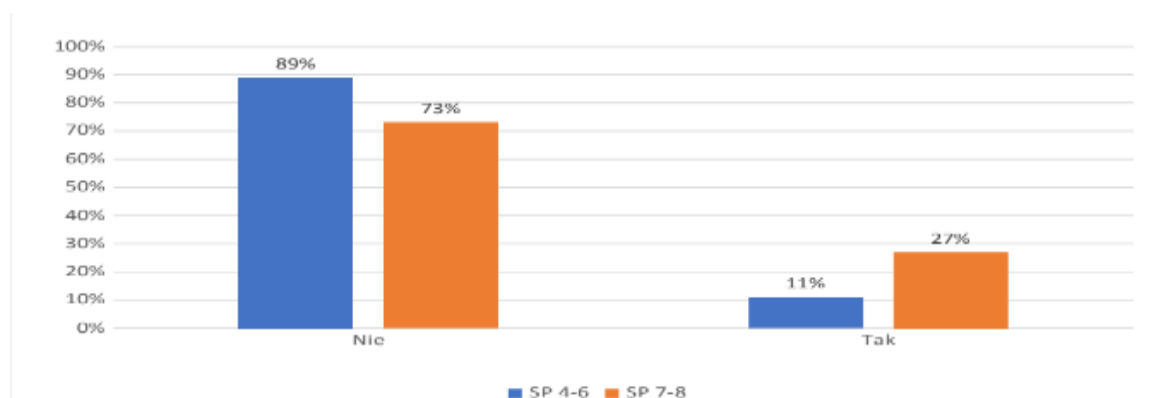
Uczniów zapytano również o to, jakie są powody tego, że ich rówieśnicy zachowują się agresywnie. Najwięcej uczniów stwierdziło, że powodem jest upodobanie do poniżania innych (SP 4-6: 40%; SP 7-8: 64%), a także złe wychowanie ich rówieśników (SP 4-6: 36%) i brak ponoszenia jakichkolwiek konsekwencji (SP 7-8: 39%).

Wykres 7. Jak myślisz, dlaczego uczniowie zachowują się agresywnie?

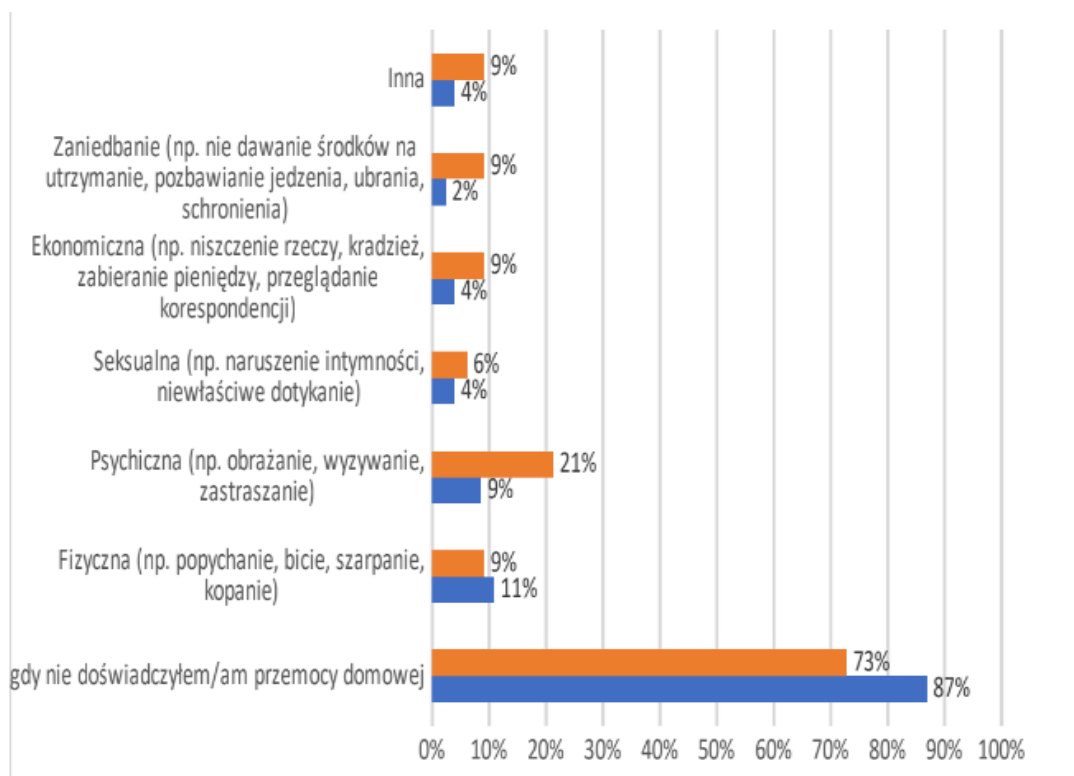
Dzieci i młodzież spędzają najwięcej czasu w domu i w szkole – w związku z tym oba te środowiska powinny charakteryzować się harmonią i spokojem, które umożliwią prawidłowy rozwój młodego dorosłego. Uczniowie zostali zapytani czy doświadczają przemocy domowej. Uzyskane wyniki wskazują, że przemoc domowa jest obecna w domach uczniów gminy Gaszowice (SP 4-6: 11%; SP 7-8: 27%).

Wykres 8. Czy doświadczyłeś przemocy w domu?

Poprosiliśmy uczniów o określenie rodzaju doświadczanej przemocy domowej. Badani najczęściej deklarowali przemoc fizyczną (SP 4-6: 11%; SP 7-8: 9%), a także psychiczną (SP 4-6: 9%; SP 7-8: 21%).

Wykres 9. Jakiego rodzaju to była przemoc?

Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom nie są obce wymienione poniżej doświadczenia. 33% uczniów klas 4-6 i 58% uczniów klas 7-8 doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych

młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości. Uczniowie również często byli odbiorcami obraźliwych wiadomości z obelgami i wyzwiskami (SP 4-6 – 26%; SP 7-8 – 55%), a także byli ofiarami udostępniania osobom trzecim ich prywatnej wiadomości (SP 4-6 – 26%, SP 7-8 – 39%). Wskazuje to na konieczność edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

3.3. Skala zjawiska przemocy na terenie Gminy Gaszowice

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań konieczne jest zdiagnozowanie i stałe monitorowanie rzeczywistego rozmiaru zjawiska przemocy domowej. Jednoznaczne określenie skali przemocy domowej jest trudne ponieważ instytucje i podmioty, które w swojej działalności mają bezpośredni lub pośredni kontakt z osobami dotkniętymi przemocą (ośrodki pomocy społecznej, sądy, Policja, prokuratura, komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, ośrodki wsparcia, organizacje pozarządowe) stosują różne formy typologii i klasyfikacji gromadzonych danych. Trudność oszacowania skali zjawiska przemocy domowej wynika również z jej specyfiki. Osoby doświadczające przemocy domowej w wielu przypadkach nie informują służb pomocowych ani nie składają zawiadomienia o przestępstwie. Wynika to z różnych powodów m.in. obawy przed sprawcą, brakiem wiary w możliwość skutecznego działania wymiaru sprawiedliwości, chęci zapomnienia o doznanej krzywdzie, ochrony sprawców i osób z nimi związanych przed cierpieniem, wstydu, obawy przed wykluczeniem społecznym i innych czynników. Przedstawione czynniki powstrzymujące przed ujawnieniem przemocy odgrywają szczególną rolę w obliczu czynów popełnianych przez osoby bliskie i znajome. Z tego też względu można przypuszczać, że znaczna liczba przypadków przemocy domowej pozostaje nieujawniona. Niejednokrotnie dopiero zgłoszenia składane przez sąsiadów, lekarzy, pracowników socjalnych czy nauczycieli dają podstawę ujawnienia faktu przemocy domowej.

Skala zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Gaszowice oszacowana jest na podstawie danych statystycznych prowadzonych procedur Niebieska Karta. Warto jednak mieć na uwadze fakt, że ilość wszczętych bądź prowadzonych postępowań w ramach procedury Niebieskie Karty nie odzwierciedla faktycznej skali problemu przemocy w gminie. Wiele przypadków stosowania przemocy nie zostaje nigdy zgłoszonych przez osoby

doznające przemocy lub też zgłaszający odmawiają założenia Niebieskiej Karty. Występują też przypadki zaniechania stosowania przemocy domowej po interwencji policji.

W gminie Gaszowice w ramach procedury Niebieskiej Karty w 2020 roku sporządzono 13 wniosków, w 2021 roku - 15, w 2022 roku również 15, natomiast w 2023 roku - 6. Procedurę najczęściej inicjują funkcjonariusze policji oraz przedstawiciele ośrodka pomocy społecznej.

Tabela 3. Liczba założonych procedur “Niebieskie Karty” w gminie Gaszowice w latach 2020-2023.

	2020	2021	2022	2023
Sporządzono ogółem wniosków, w tym przez :	13	15	15	6
Ośrodek Pomocy Społecznej	5	3	2	2
Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0	0
Placówki służby zdrowia	0	0	0	0
Placówki szkolno-wychowawcze	1	1	0	0
Policję	7	11	13	4
Inne instytucje i organizacje	0	0	0	0

Na terenie gminy Gaszowice funkcjonuje Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, której priorytetowa działalność ma na celu zapobieganie wszelkim formom nadużyć, w szczególności stosowania przemocy wobec członka lub członków rodziny, a związanych bezpośrednio z nadużywaniem alkoholu i środków psychoaktywnych.

W gminie Gaszowice działa także Zespół Interdyscyplinarny, do którego zadań należą przede wszystkim: diagnozowanie problemu przemocy domowej, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą domową mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą domową, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym, a także inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową.

Tabela 4. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Gaszowice w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w latach 2020-2023.

Działania	2020	2021	2022	2023
Diagnozowanie problemu przemocy domowej	21	19	20	22
Podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą domową mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku	programy profilaktyczne, spotkania z dzielnicowym, debaty, wizyty w środowisku, pogadanki			
Inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą domową	13	15	15	9
Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym	informacje udostępnione są na stronie internetowej OPS oraz w ośmiu miejscach poprzez ulotki, tablice informacyjne, plakaty			
Inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową	9	13	9	12

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gaszowicach liczy 3 członków i corocznie przeprowadza 12 posiedzeń. Analizując dane dotyczące działalności Komisji w latach 2020-2023, można zauważyć ogólną tendencję spadkową dotyczącą ilości przeprowadzonych rozmów motywacyjnych, resocjalizacyjnych, profilaktycznych, instruktażowych oraz udzielonych porad i informacji, co wskazywać może na skuteczność podejmowanych przez Komisję działań. Liczba osób, którym Komisja udzieliła pomocy w ostatnich trzech latach waha się między 56 w 2020 roku, a 34 w 2023 roku.

Tabela 4. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gaszowicach w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w latach 2020-2023.

Postępowanie wobec osób nadużywających alkoholu	2020	2021	2022	2023
Ilość członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gaszowicach	3	3	3	3
Łączna liczba przeprowadzonych posiedzeń	12	12	12	12
Ilość osób, którym udzielono pomocy	56	31	30	34
Ilość przeprowadzonych rozmów motywacyjnych, resocjalizacyjnych, profilaktycznych oraz instruktażowych	101	116	104	98
Ilość udzielonych informacji i porad	267	188	129	111

Dla potrzeb osób i rodzin dotkniętych bądź zagrożonych przemocą działa na terenie gminy Gaszowice Punkt Konsultacyjny. Punkt świadczy pomoc osobom z problemami w rodzinie, zarówno osobom doświadczającym przemocy, jak i osobom stosującym przemoc.

Dane dotyczące działalności Punktu Konsultacyjnego w Gaszowicach w ostatnich czterech latach pokazują, że najpierw następował systematyczny wzrost liczby rodzin

korzystających z pomocy Punktu (z 29 rodzin w 2020 roku do 47 rodzin w 2022 roku), a następnie ich zdecydowany spadek do 22. Podobną tendencję obserwuje się w liczbie rodzin z problemem alkoholowym korzystających ze wsparcia Punktu (wzrost z 22 w 2020 roku do 34 rodzin w 2022 roku, a następnie spadek do 12 rodzin). Punkt świadczy pomoc w formie poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego. Analizując dane dotyczące liczby osób korzystających z pomocy Punktu w latach 2020-2023, zauważyć można, że najwięcej porad udzielono w zakresie poradnictwa psychologicznego i prawnego. W 2020 roku ze wsparcia w zakresie pomocy psychologa skorzystały 33 osoby, w 2021 i 2022 roku po 12 osób, natomiast w 2023 roku - 21 osób. Po wsparcie w formie poradnictwa prawnego w 2020 roku zgłosiło się 16 osób, w 2021 roku - 17, w 2022 roku - 16, natomiast w 2023 roku - 11.

Tabela 5. Działalność Gminnego Punktu Konsultacyjnego w gminie Gaszowice w latach 2020-2023.

	2020	2021	2022	2023
Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu	29	37	47	22
Rodziny z problemem alkoholowym	22	29	34	12
Ilość osób objętych pomocą w formie poradnictwa psychologicznego	33	12	12	21
Ilość osób objętych pomocą w formie poradnictwa prawnego	16	17	16	11
Ilość osób objętych pomocą w formie poradnictwa socjalnego	6	2	2	0
Ilość osób objętych pomocą w formie poradnictwa zawodowego i rodzinnego	5	0	3	0

3.4. Zasoby lokalne umożliwiające przeciwdziałanie zjawiska przemocy domowej

Warunkiem prowadzenia skutecznej walki z problemem przemocy domowej jest kooperacja wielu instytucji oraz interdyscyplinarność podejmowanych przez nie działań. Wszystkie instytucje i placówki w gminie powinny podejmować ścisłą współpracę tworząc tym samym efektywny system profesjonalnego wsparcia dla osób doznających przemocy.

Na terenie gminy funkcjonują służby, które prowadzą działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy domowej, takie jak np.: Zespół Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Punkt Konsultacyjny. Obszar działań

wymienionych instytucji obejmuje w szczególności: konsultacje, poradnictwo, terapię osób uzależnionych, ofiar i sprawców przemocy, działania w ramach procedury Niebieskie Karty, udzielanie wsparcia finansowego, przygotowywanie i realizację społecznych kampanii edukacyjnych, informowanie na temat dostępnych usług pomocowych, edukację dotyczącą zjawiska przemocy oraz wiele innych.

Ze zjawiskiem przemocy w swojej codziennej pracy stykają się również funkcjonariusze policji, pracownicy placówek oświatowych, a także pracownicy placówek ochrony zdrowia.

Zadaniami funkcjonariuszy policji są w szczególności: realizacja procedury Niebieskie Karty, podejmowanie interwencji, monitorowanie sytuacji rodziny dotkniętej problemem przemocy, udzielanie informacji na temat możliwych form pomocy, zatrzymanie sprawcy przemocy, jeżeli stwarza zagrożenie dla ludzkiego życia lub zdrowia, wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa, zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa, podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy oraz zabezpieczenie dzieci w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia.

W obszarze działań pracowników placówek oświatowych znajdują się: realizacja programów w zakresie profilaktyki i prewencji przemocy, udział w społecznych kampaniach edukacyjnych, realizacja procedury Niebieskiej Karty, obserwacja symptomów przemocy i reagowanie na nie w sposób efektywny, wspieranie i współpraca z rodzinami dzieci.

Placówki ochrony zdrowia prowadzą diagnostykę, udzielają pełnej informacji o możliwościach pomocy i wsparcia, prowadzą terapię, a także realizują procedurę Niebieskie Karty.

3.5. Działania profilaktyczne w szkołach

W gminie Gaszowice realizowanych jest szereg działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży, a także rodzin i całej społeczności lokalnej. W latach 2020-2022 w szkołach w gminie realizowano działania i programy z zakresu przeciwdziałania przemocy, a także organizowano półkolonie profilaktyczne oraz zajęcia opiekuńczo wychowawcze w świetlicach z programem opiekuńczo -wychowawczym.

Tabela 6. Działania z zakresu przeciwdziałania przemocy realizowane w gminie Gaszowice w latach 2020-2023.

Nazwa działania/programu	liczba uczestników		
	uczniów	nauczycieli	rodziców
2020			
Cukierki	15	1	0
Przyjaciele Zippiego	64	4	0
Akcja "Bezpiecznie w sieci" Dzień Bezpiecznego Internetu	843	10	0
Półkolonie profilaktyczne	160	-	-
Zajęcia opiekuńczo - wychowawcze w świetlicach	149	-	-
2021			
Cukierki	39	2	0
Przyjaciele Zippiego	69	4	0
Smak Życia czyli debata o dopalaczach	39	2	0
Akcja "Bezpiecznie w sieci" Dzień Bezpiecznego Internetu	657	11	0
Epsilon	138	9	0
Archipelag Skarbów	165	0	0
Półkolonie profilaktyczne	153	-	-
Zajęcia opiekuńczo - wychowawcze w świetlicach	181	-	-
2022			
Archipelag Skarbów	3	56	152
Przyjaciele Zippiego	61	1	0
Epsilon	327	13	0
Debata	84	13	0
Cukierki	186	1	0
Smak Życia	154	2	0
Akcja "Bezpiecznie w sieci" Dzień Bezpiecznego Internetu	757	15	0
Półkolonie profilaktyczne	116	-	-
Zajęcia opiekuńczo - wychowawcze w świetlicach	162	-	-
2023			
Przyjaciele Zippiego	31	2	0
Epsilon	125	7	0
Smak życia	35	3	0
Akcja „Bezpiecznie w sieci” Dzień Bezpiecznego Internetu	791	20	0
Spotkanie uczniów z dzielnicowym mające na celu przeciwdziałanie przemocy i agresji	300	10	0
Edukacja Medialna, cyberprzemoc	0	25	80
Półkolonie profilaktyczne	90	-	-
Zajęcia opiekuńczo - wychowawcze w świetlicach	185	-	-

3.4. Analiza SWOT

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy zjawiska przemocy domowej w gminie Gaszowice wykonano analizę SWOT pozwalającą na identyfikację czterech kategorii czynników mających strategiczne znaczenie w prowadzeniu działań ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów społecznych, szczególnie w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej: mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń.

MOCNE STRONY (Strengths) - są to czynniki wewnętrzne pozytywne - atuty, walory, zalety gminy, które w sposób pozytywny wyróżniają ją w otoczeniu. Zalety te należy efektywnie wykorzystywać i wzmacniać.

- działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej
- funkcjonowanie Ośrodka Pomocy Społecznej,
- działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- wykorzystanie narzędzia jakim jest procedura „Niebieskie Karty”,
- oferta bezpłatnego poradnictwa prawnego, socjalnego oraz psychoterapeutycznego,
- stałe diagnozowanie środowiska lokalnego w zakresie zagrożeń społecznych,
- prowadzenie działań profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej,
- prowadzenie działań profilaktycznych dla całej społeczności lokalnej gminy,
- monitorowanie prowadzonych działań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej,
- koordynacja działań instytucji pracujących na rzecz rodzin zagrożonych przemocą domową,
- uczestnictwo gminy w kampaniach lokalnych oraz ogólnopolskich nagłaśniających problem przemocy w domowej,
- uczestnictwo w szkoleniach przedstawicieli służb społecznych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy.

SLABE STRONY (Weaknesses) są to czynniki wewnętrzne negatywne będące konsekwencją problemów społecznych i ograniczeń zasobów w gminie. Zadaniem gminy jest dążenie do ich wyeliminowania.

- występowanie zjawiska przemocy, które jest silnie zakorzenione w obyczajowości, utrwalone i podtrzymywane przez stereotypy,
- niepełna diagnoza w zakresie potrzeb i problemów rodziny i dziecka,
- wpływ pandemii i izolacji społecznej na wzrost przemocy domowej, a w tym także na trudność w rozpoznaniu osób doświadczających przemocy domowej,
- niechęć do reagowania i zgłaszania przypadków występowania przemocy domowej,
- niedostatecznie rozwinięta sieć poradnictwa specjalistycznego, w szczególności pomocy dzieciom w sytuacjach kryzysowych,
- niedostateczne wsparcie dla osób doznających przemocy domowej,
- niedostateczna liczba oddziaływań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie pomocy psychologiczno –pedagogicznej na rzecz rodziny i dziecka,

SZANSE (Opportunities) - są to wszelkie istniejące lub przewidywane czynniki i zjawiska zachodzące w otoczeniu gminy, które odpowiednio wykorzystane mogą stać się impulsem do jej rozwoju oraz pomogą osłabić wpływ ewentualnych pojawiających się zagrożeń.

- zmiana postaw społecznych,
- zwiększenie wiedzy mieszkańców na temat przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej, a także cyberprzemocy,
- zwiększenie świadomości mieszkańców na temat instytucji, do których mogą się zgłosić w sytuacji wystąpienia przemocy w ich środowisku,
- zacieśnienie współpracy między instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej,
- możliwość realizowania programów profilaktycznych, warsztatów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej skierowanych do dzieci i młodzieży,
- doskonalenie kompetencji wychowawczych rodziców jako forma pomocy psychologiczno - pedagogicznej,
- możliwość podnoszenia kwalifikacji osób działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej,
- inicjowanie lokalnych kampani społecznych,

- możliwość pozyskiwania środków z różnych źródeł finansowania,
- wprowadzenie w 2023 r. nowych rozwiązań prawno-systemowych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

ZAGROŻENIA (*Threats*) są to zewnętrzne negatywne czynniki i zjawiska zachodzące w otoczeniu gminy, które stanowią lub mogą stanowić barierę w jej funkcjonowaniu i rozwoju oraz utrudniać rozwiązywanie problemów społecznych.

- istniejące w społeczeństwie przekonania i stereotypy dot. przemocy,
- przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy domowej,
- możliwa niechęć do współpracy osób doświadczających przemocy domowej,
- wzrost liczby osób wymagających oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych oraz psychologiczno-terapeutycznych,
- poczucie bezsilności, bezradności wśród osób pracujących na rzecz przeciwdziałania przemocy, a w tym możliwość wypalenia zawodowego wśród pracowników,
- występowanie zjawiska uzależnienia m.in. od alkoholu i substancji psychoaktywnych wpływające na występowanie przemocy domowej,
- zagrożenia dla życia rodzinnego ze strony uzależnień behawioralnych,
- osłabienie autorytetu rodziny i więzi międzypokoleniowych,
- negatywne skutki społeczne epidemii COVID-19 i aktualnej sytuacji ekonomicznej (inflacja) oraz międzynarodowej (konflikt wojenny).

Rozdział IV

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Gaszowice na lata 2024 – 2030

4.1 Adresaci

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Gaszowice na lata 2024 – 2030 skierowany jest do:

- osób doświadczających przemocy domowej,
- osób stosujących przemoc domową,
- świadków przemocy domowej,
- społeczności lokalnej, w tym osób zagrożonych przemocą domową,
- przedstawicieli służb, instytucji i organizacji pozarządowych – podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

4.2 Realizatorzy

Realizatorami Gminnego Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Gaszowice na lata 2024 – 2030 są:

- Urząd Gminy Gaszowice,
- Ośrodek Pomocy Społecznej Gaszowicach,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Punkt Konsultacyjny w Gaszowicach,
- Szkoły i Przedszkola:
 - ✓ Zespół Szkolno-Przedszkolny w Szczerbicach,
 - ✓ Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Gaszowicach,
 - ✓ Szkoła Podstawowa im. Henryka Mikołaja Góreckiego w Czernicy,
 - ✓ Szkoła Podstawowa im. Ziemi Śląskiej w Piecach,
 - ✓ Przedszkole im. Przyjaciół Kubusia Puchatka w Gaszowicach,
 - ✓ Przedszkole „Bajkowe Wzgórze” w Czernicy,

- Ośrodki Zdrowia:
 - ✓ NZOZ Gaszowice,
 - ✓ NZOZ Servimed w Czernicy,
- Dzielnicowy Komisariatu Policji w Gaszowicach,
- Prywatne gabinety lekarskie,
- Parafie rzymskokatolickie:
 - ✓ Parafia rzymskokatolicka w Gaszowicach,
 - ✓ Parafia rzymskokatolicka w Szczerbicach,
 - ✓ Parafia rzymskokatolicka w Czernicy,
- Organizacje pozarządowe,
- Społeczność lokalna.

4.3 Cele i zadania

Głównym celem wyznaczonym w Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Gaszowice na lata 2024 – 2030 jest:

Zwiększenie skuteczności systemu przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie Gminy Gaszowice.

Osiągnięciu celu głównego ma służyć realizacja przedstawionych poniżej celów szczegółowych. Poniższe cele i kierunki działań są zgodne z Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030.

I CEL SZCZEGÓŁOWY: Zintensyfikowanie działań w zakresie ochrony i udzielania pomocy osobom doznającym przemocy domowej.

Kierunki działań:

1. Aktywna działalność Zespołu Interdyscyplinarnego,
2. Utworzenie i funkcjonowanie grup diagnostyczno-pomocowych,
3. Realizowanie procedury „Niebieskie Karty”,

4. Prowadzenie poradnictwa socjalnego, psychologicznego, pedagogicznego, medycznego, prawnego dla osób doświadczających przemocy domowej, a także prowadzenie pracy socjalnej,
5. Realizowanie programów terapeutycznych dla osób doznających przemocy domowej,
6. Zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy domowej poprzez np. zapewnienie schronienia, udzielenie pomocy finansowej i rzeczowej,
7. Udzielanie bezpiecznego schronienia dzieciom doznającym przemocy,
8. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy w szczególności: medycznej, psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej,
9. Zapewnienie sprawnego systemu współpracy służb we wdrażaniu procedury z art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
10. Publikowanie na stronie internetowej Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach informacji o lokalnym systemie pomocy i wsparcia osób uwikłanych w zjawisko przemocy domowej.

Wskaźniki:

- liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego,
- liczba utworzonych grup diagnostyczno-pomocowych,
- liczba funkcjonujących grup diagnostyczno-pomocowych,
- liczba założonych Niebieskich Kart,
- liczba sporządzonych Niebieskich Kart C,
- liczba osób korzystających z poradnictwa,
- liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych dot. przemocy domowej,
- liczba osób uczestniczących w programach terapeutycznych dla osób doznających przemocy domowej,
- liczba osób, którym udzielono pomocy finansowej i rzeczowej,
- liczba podmiotów świadczących pomoc w postaci schronienia,
- liczba osób i rodzin dotkniętych przemocą domową, którym udzielono bezpiecznego schronienia,
- liczba dzieci, którym udzielono bezpiecznego schronienia,

- liczba osób dotkniętych przemocą domową, które skorzystały ze wsparcia specjalistycznego w ośrodkach udzielających pomocy w formie schronienia,
- liczba dzieci, którym zapewniono ochronę w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, w związku z bezpośrednim zagrożeniem życia lub zdrowia.

II CEL SZCZEGÓŁOWY: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących, a także podejrzanych o przemoc domową

Kierunki działań:

1. Motywowanie i kierowanie osób stosujących przemoc do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych, psychologiczno- terapeutycznych,
2. Prowadzenie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu i stosującymi przemoc domową,
3. Informowanie o konsekwencjach stosowania przemocy domowej, o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii dla osób stosujących przemoc domową,
4. Podejmowanie działań wobec osób stosujących przemoc domową w ramach procedury „Niebieskie Karty”,
5. Kierowanie wniosków do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w sprawie zastosowania obowiązku podjęcia leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu,
6. Wypracowanie standardów monitoringu po zamknięciu procedury Niebieskie Karty (art. 9h ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej).

Wskaźniki:

- liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy,
- liczba założonych i zakończonych Kart w ramach procedury „Niebieskie Karty”,
- liczba sporządzonych Niebieskich Kart D,
- liczba osób, wobec których podjęto działania monitorujące po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”,
- liczba złożonych zawiadomień ws. wykroczenia z art. 66c Kodeksu Wykroczeń,
- liczba skierowanych wniosków do GKRPA,

- liczba wydanych skierowań do programów korekcyjno - edukacyjnych oraz programów psychologiczno - terapeutycznych,
- liczba zawiadomień do sądu o wgląd w sytuację dzieci w rodzinie,
- liczba nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (na podstawie KPC),
- liczba nakazów natychmiastowego opuszczenia mieszkania lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego otoczenia (wydanych przez sąd, prokuraturę, policję).

III CEL SZCZEGÓŁOWY: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych i edukacja społeczna w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej

Kierunki działań:

1. Prowadzenie badań nad zjawiskiem występowania przemocy na terenie gminy Gaszowice (m.in. diagnozy, ewaluacje, badania ankietowe, kontynuacja diagnozy zjawiska przemocy domowej),
2. Analiza danych statystycznych zgromadzonych w ramach procedury „Niebieskie Karty”.
3. Diagnozowanie skali zjawiska i monitorowanie zmian przez Zespół Interdyscyplinarny na podstawie danych pozyskanych z instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej,
4. Realizowanie porad oraz interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
5. Edukowanie dzieci i młodzieży w zakresie radzenia sobie z przejawami agresji i przemocy, w tym tworzenie programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy i cyberprzemocy,
6. Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej (w tym także rodziców) na temat przemocy domowej m.in. poprzez organizowanie prelekcji, spotkań rodzinnych itp.,
7. Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej na temat przemocy domowej poprzez upowszechnianie materiałów edukacyjno-informacyjnych (np. plakatów, broszur, ulotek), w tym na temat przemocy ekonomicznej i cyberprzemocy oraz innych zagrożeń ze strony nowoczesnych technologii komunikowania,
8. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy domowej,
9. Prowadzenie działań profilaktycznych dotyczących zapobiegania przemocy domowej (w szczególności wobec dzieci, kobiet, osób starszych lub niepełnosprawnych).

Wskaźniki:

- liczba corocznie opracowywanych raportów (sprawozdań) dotyczących zjawiska przemocy domowej,
- liczba sporządzonych analiz czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą domową,
- liczba wszczętych, kontynuowanych i zakończonych procedur „Niebieska Karta” (z podziałem na części, instytucje prowadzące procedurę oraz powód zakończenia procedury),
- liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego,
- liczba przeprowadzonych warsztatów, programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz liczba uczestników ww. działań,
- liczba placówek oświatowych realizujących programy profilaktyczne,
- liczb udzielonych porad oraz interwencji,
- liczba przeprowadzonych spotkań, pogadanek profilaktycznych dla rodziców oraz liczba uczestników,
- liczba przekazanych broszur, plakatów, ulotek ogółem,
- liczba publikacji na stronie internetowej.

IV CEL SZCZEGÓŁOWY: Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług**Kierunki działań:**

1. Systematyczne prowadzenie szkoleń dla wszystkich przedstawicieli kadr, podejmujących działania na rzecz rodzin dotkniętych przemocą domową (w tym szczególności zadbanie o sferę psychiczną pracowników poprzez szkolenia z zakresu radzenia sobie ze stresem, motywacji, a także przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu),
2. Zapewnienie dostępu pracownikom zaangażowanym w przeciwdziałanie przemocy domowej dostępu do specjalistycznej literatury, materiałów edukacyjnych,
3. Stała współpraca i wymiana doświadczeń pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy domowej.

Wskaźniki:

- liczba przeprowadzonych szkoleń,
- liczba uczestników szkoleń,
- liczba zakupionych i udostępnionych materiałów edukacyjnych dla pracowników pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

4.4. Źródła finansowania

Źródłami finansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji Programu będą środki własne gminy na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej oraz inne środki np. z budżetu państwa, funduszy pomocowych lub Unii Europejskiej.

4.5 Monitoring i ewaluacja

Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Gaszowice na lata 2024 – 2030 podlega monitoringowi, który będzie prowadził Ośrodek Pomocy Społecznej przy współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym. Monitoring polegać będzie na corocznym, systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych działań od podmiotów zaangażowanych w realizację Programu. Monitoring Programu umożliwi analizę realizacji podejmowanych działań, a także pozwoli na ocenę ich skuteczności i efektywności. W celu oceny stopnia wdrożenia działań zostaną wykorzystane wskaźniki monitoringowe dotyczące każdego założonego celu szczegółowego.

W celu rzeczywistej oceny stopnia realizacji Programu przeprowadzona zostanie ewaluacja. Jej zadaniem jest ocena czy działania założone w Programie przynoszą zamierzone efekty. Ewaluacja Programu będzie miała charakter ilościowy i jakościowy.

Ewaluacja ilościowa zostanie przeprowadzona na podstawie analizy porównawczej danych liczbowych uzyskanych z Policji dotyczących skali zjawiska przemocy domowej na terenie gminy oraz danych liczbowych zawartych w sprawozdaniach z realizacji Programu określających aktualne zasoby oraz poziom realizacji działań.

Ewaluacja jakościowa polegała będzie na analizie porównawczej dokumentacji Niebieskich Kart obrazującej skalę i specyfikę zjawiska przemocy domowej w gminie

Gaszowice w stosunku do roku poprzedniego i lat ubiegłych. Corocznie dokonana zostanie także analiza porównawcza liczby wszczętych procedur Niebieskie Karty względem liczby zakończonych procedur w danym roku w związku z ustaniem przemocy domowej lub uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu stosowania przemocy domowej. Analiza ta pozwoli zaobserwować jakie zmiany zaszły w zakresie zjawiska przemocy, w tym także czy zjawisko to uległo zmniejszeniu. Ewaluacja jakościowa pozwoli na ocenę skuteczności działań podejmowanych w ramach Programu, a w szczególności ilości i jakości posiadanych zasobów, funkcjonalności opracowanych procedur, skuteczności form i metod pracy oraz poziomu realizacji zadań.

Działania w ramach monitoringu i ewaluacji dostarczą również informacji dotyczących ewentualnych potrzeb związanych z wprowadzeniem modyfikacji najważniejszych kierunków działań celem maksymalizacji zamierzonych efektów realizacji Programu.